

Az *Egyformák vagytok* napjainkban játszódó, de a régmúltban gyökerező történet, melynek középpontjában két nő barátsága áll. Elza, a kiadói jogász és Em, a történész fiatalon, világmegváltó tervekkel és álmokkal jöttek vidékről Budapestre, azonban mégsem sikerült meghódítaniuk a várost. A regény cselekménye két szálon fut. Az egyik a két nő egy napját mutatja be a jelenben; egy lakásétterem házibuliján ismerjük meg őket, ahol felvonul a budapesti kulturális elit: művészek, újságírók, marketingesek. A kor hatalmi viszonyai mögött azonban ott van

Palkovics Beáta 65

„AZ SZABADÍTHAT CSAK FEL, AKI ÚJABB RABSÁGBA VET”

Szécsi Noémi: *Egyformák*

vagytok

a másik szál is, a súlyos egyéni sorsok: az elbeszélés egy része a múlt elmulasztott lehetőségeit veszi sorra, a nehézségeket és ellentmondásokat vetíti az olvasó elé.

Szécsi Noémi hatodik regénye nagyszabású trilógiája záró epizódjaként jelent meg, melynek első két része a *Nyughatatlanok* (2011) és a *Gondolatlavasó* (2013). A 2017-ben megjelent könyv továbbviszi ugyan a történeti szálát, de egészen más problémákat mutat be, mint elődei. A *Nyughatatlanok* rendhagyó történelmi regény, hősei az 1848/49-es forradalom után Európában szétszóródott emigránsok, nyughatatlan lelkek – a szabadságharc kísérteit. A *Gondolatlavasóban* a tizenkilenc éves Fülöp, aki méltósággal viseli a siketségét, és nővére, a színésznőnek készülő Matild a főhősök. Történetük idegenségről, ellentmondásos érzésekről, felnőtté válásról és szerelemről mesél. A két könyv szálai a jelenben találkoznak össze, amikor a történelmi régmúlt jelenszerűen átélhető lesz – a múlt visszajáró kísérteit láthatók lesznek azáltal, hogy az *Egyformák vagytok* elbeszélői rádöbbennek, nem aktív cselekvői, hanem csupán kísérteit a saját életüknek. A trilógia alkotóelemei a történet szintjén is összekapcsolódnak, hiszen Em művészettörténészként az első két darabban megismert Bárdy családnak, köztük az 1848/49-es szabadságharc erdélyi tisztjének, Bárdy Rudolfnak a történetét kutatja, miközben párhuzamokat vél felfedezni saját családi élete és kutatási témája között.

A szöveg a múltbeli szál ellenére mégsem nevezhető egyértelműen történelmi regénynek. Sokkal inkább tarthatjuk társadalmi, tekintettel arra, hogy a hétköznapokat a közbeszéd jellegzetes elemeivel írja le. Jelen van benne az a kiábrándultság mindent átható hangulata, a társadalmi

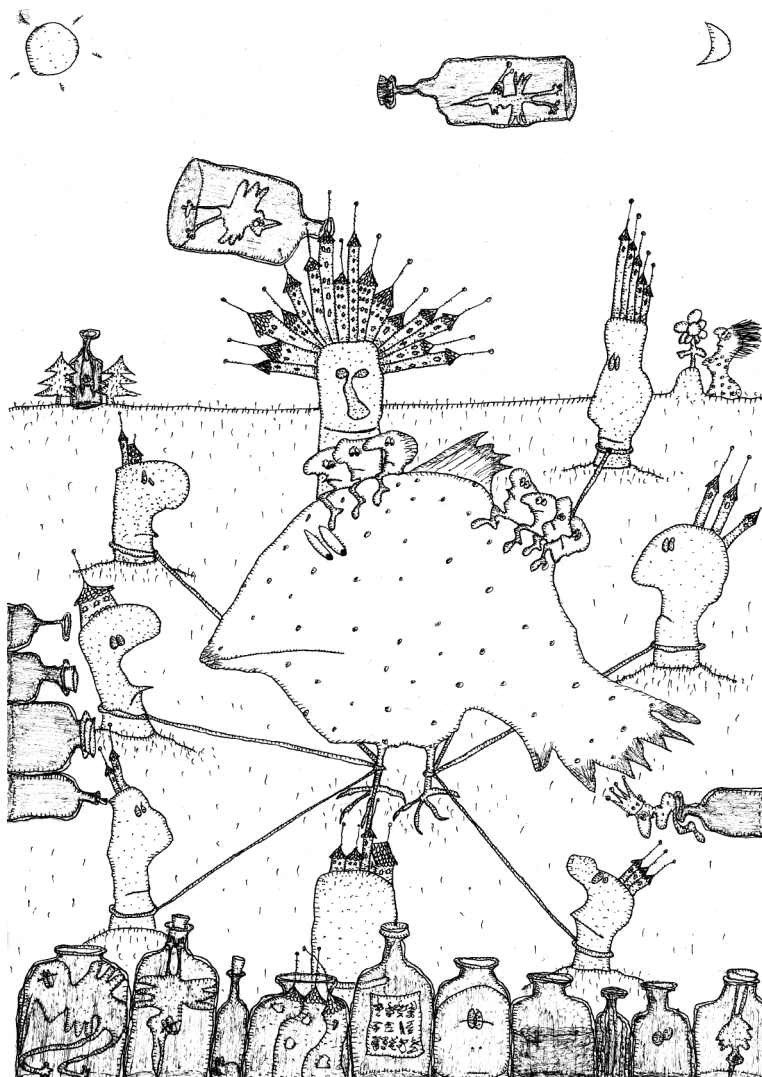
elvárás, mely szerint minden nőnek szülnie kell, a feminizmus legújabb hulláma, a város és vidék viszonya, és az értelmiségi nők szerepe. A szerző sziporkázóan használja a társadalomra jellemző nyelvi kliséket és a magyar értelmiség tipikus szólamait az egyetemi professzortól a főrendezőn 66 át a gasztrobloggerig. Kiválóan él a humor, az irónia és a cinizmus eszközeivel, ugyanakkor kiábrándító és tragikus, ahogy a negyvenes nők dilemmáit vázolja, egzisztenciális, családi és párkapcsolati kérdéseikről beszél.

Em és Elza a történet szerint szenvednek a macsó társadalom elnyomásától, úgy tartják, hogy sorsukat nem saját maguk, hanem az életükben szerepet játszó férfiak alakítják aszerint, hogy milyen véleménnyel vannak róluk. Elza az alábbi szavakkal írja le volt férje, Bandi (aki egyébként Em bátyja) véleményét saját magáról: „Ugyanaz a gonosz, hisztis, hiú, karrierista szuka vagyok, aki mindig voltam: az egész fizetésemet ruhákra költöm, ha mégis marad valami, azt pedig tudatmódosító szerekre, továbbá az első poccre szétrakom, és a munkahelyemen a szaros madzagot is elrágnám az előrejutásért.” Más szöveghelyeken valóban beigazolódni játszik, hogy az ilyen jellegű vélemények determinálták sorsát, hiszen szinte gondolkodás nélkül teszi, amit elvárnak tőle: „Én is csak nemrég tudtam meg, hogy a kölcsönös beleegyezés milyen fontos. Alig pár éve. Előtte arról sem tudtam, hogy bele kellene egyeznem. Csak azt, hogy ha nem teszem meg, összenő a pinám, ha megteszem, kurva vagyok, így a kettő között kell az érzékeny egyensúlyt kidolgozni...” A gyermekszülésre vonatkozó társadalmi elvárás idősebb nőkre gyakorolt sorsromboló hatását pedig kiválóan illusztrálják Mady alábbi gondolatai: „Én gyermektelen vagyok, amitől nagyon szenvedek. Szerintem modortalanság a társaságomban ilyen hosszasan a terhességről beszélni. Nyíltan kimutatni, hogy az egyedülálló gyermektelenek nullák.”

Az *Egyformák vagytok* határozottan izgalmas történet a kortárs női sorsokról. Réz Anna például a kötetbemutatón egyenesen a női szolidaritás regényének nevezte. A terminus létjogosultságát igazolni látszik a könyv címe is, mely mögött kimondatlanul ott húzódik a szereplőkkel való azonosulás (*Egyformák vagytok* – én is). A kötet címe azonban nem értelmezhető ennyire egyértelműen; további fontos kérdéseket vethet fel. Kik tekinthetők egyáltalán egyformának? Kikre utalhat a cím, mely a regényben több helyen is explicit módon megjelenik? A szöveg elején a mindkettejük életében fontos szerepet betöltő Bandi mondja Emnek és Elzának a hazafelé tartó buszúton, még egyetemista korukban: „Egyformák vagytok.” Később Elza mondja ki ennek ellentettjét: „Nem vagyunk egyformák.” Itt a kettejük között lévő név- és habituskülönbségen kívül az öncímkezés és az örökölt családi név belső feszültségére utal ironikusan a narrátor. Viszont mivel a történetben egyértelműen jelentős szerephez jutnak a hősnők életében felbukkanó férfiak, a

cím impliciten rájuk is vonatkozhat. Gondoljunk csak a gyakran hallott köz-
helyre: „Ti, férfiak, mindannyian egyformák vagytok”. A regény tehát számla-
talan megoldási lehetőséget kínál a cím értelmezésére, azonban nem foglal
egyértelműen állást a kérdésben, hanem annak eldöntését rendkívül
elegánsan a mindenkori olvasóra bízta. (Magvető, Bp., 2017)

67

Új Forrás 2018/6 – Palkovics Beátra: „az szabadíthat csak fel, aki újabb rabságba vet”
Szécsi Noémi: Egyformák vagytok